
PRACTICE-ORIENTED ARTICLE

Sømilitær vurdering af Ruslands Østersøflåde og de militære implikationer for Danmark

Anders Puck Nielsen

Royal Danish Defence College, DK
anpn@fak.dk

This article provides an evaluation of the capabilities of the Russian Baltic Fleet. It is shown that the Baltic Fleet is the smallest of Russia's fleets, but that it also has the most modern ships. Even so, the Baltic Fleet still has a large heritage of old equipment from the Soviet era. The assessment is that the Russian Baltic Fleet would be unable to stand up to NATO in a war. Rather, it is a fleet designed for peacetime and operations in the grey zone below armed conflict.

This knowledge is used to derive policy recommendations for the development of the Danish military. Scenarios for peacetime, war, and grey zone conflicts are discussed. It is argued that in case of a war, peer-level maritime threats will come from the Russian Northern Fleet, and that maritime operations in the Baltic Sea will focus on different kinds of challenges. It is suggested that Denmark needs to improve its capabilities for deterrence and maritime security operations in the Baltic Sea region. Currently, Denmark relies on just five large warships to solve many tasks, which leaves the Navy at risk of being overstretched.

Keywords: Russia; Denmark; military; navy; Baltic Fleet; deterrence; Maritime Security Operations; Søværnet

---

Indledning

I denne artikel vil jeg stille skarpt på den russiske Østersøflåde. Det er et naturligt udgangspunkt hvis man skal forstå de sømilitære udfordringer i Danmarks nærområde. Der er kun 300 kilometer fra Bornholm til Østersøflådens hovedkvarter i Kaliningrad, og sikkerhedspolitisk er Rusland den eneste potentielle fjende i regionen. Vi ser jævnligt russiske skibe i de danske stræder, og vi mærker de sikkerhedspolitiske spændinger når der er nærkontakt mellem NATO og Rusland i Østersøen (Nielsen 2017; Ritzau 2018).

Østersøflåden fylder også i militærstrategiske diskussioner om Søværnets udvikling. Det er ikke unormalt at møde den holdning at Danmark skal genanskaffe mindre kampenheder for at kunne afvise russiske skibe i dansk farvand (Mikkelsen & Trautner 2016). Med det seneste forsvarsforlig har Danmark også taget det bløde aftræk til at genanskaffe minevåbnet til søs (Forligskredsen 2018: 5). Det er positioner der bygger på en dansk militær tradition for at tale om "truslen fra øst".

Omvendt udgør Østersøflåden også en paradoksal indgangsvinkel til en diskussion om dansk flådestrategi. I denne artikel viser jeg at den russiske Østersøflåde ikke er skræmmende. Den består af ret få skibe, og de fleste er ganske små. Det er et underligt antiklimatisk udgangspunkt for betragtninger om en militær trussel mod Danmark. Men netop derfor er det også vigtigt at starte med Østersøflåden for at forstå hvordan den maritime udfordring i dag er anderledes end under Den Kolde Krig.

Artiklen består af to dele. Den første er en præsentation af Østersøflåden, hvor jeg med kvantitative og kvalitative observationer gør rede for flådens opbygning og opgaver. Teknisk set består Østersøflåden ud over skibene af både luft- og landstyrker, men jeg fokuserer i denne artikel på skibene. Det skyldes et ønske om at undersøge hvad der kan udledes af den russiske flådesammensætning. Effekten af fly og landbaserede kapaciteter indgår i nogen grad i den kvalitative del af analysen, men er ikke undersøgelsens kerne. Jeg viser at Østersøflåden er Ruslands mindste flåde. Den har færrest skibe, og skibene er mindre end i de andre flåder. Østersøflåden er også Ruslands mest moderne flåde med de nyeste skibe. Jeg giver nogle forklaringer på hvordan man kan tolke denne sammensætning med de færreste, mindste og nyeste skibe.

Den anden del af artiklen er en diskussion af policy-implikationer for Danmark. Jeg ser på hvilke maritime udfordringer Østersøflåden kan give Danmark i fredstid, i krigstid og i gråzonen mellem fred og krig (undertiden kaldet hybridkrig), og jeg udleder nogle anbefalinger til udviklingen af Danmarks militære forsvar. Jeg bevarer gennem diskussionen fokus på udfordringer fra Ruslands Østersøflåde. Nogle dele af diskussionen er det dog ikke muligt at isolere så skarpt fra andre militære emner, og i relation til krigstidsscenarioet er det en specifik pointe at Danmark vil være splittet mellem udfordringer fra både øst og vest.

En konklusion er at den russiske Østersøflåde ikke er bygget til at møde NATO i et soslag. I stedet er det en flåde som i fredstid og i gråzonen mellem fred og krig kan hævde suveræniteten, anvendes politisk og støtte Ruslands militære aktiviteter i kraft af internationale operationer. I tilfælde af krig er det snarere Nordflåden som vil være en militær udfordring for NATO, men det betyder ikke at Danmark kan ignorere de indre danske farvande og Østersøen. Danmark skal være forberedt på at kunne gennemføre kampoperationer i Atlanterhavet og i Nordsøen og samtidig deltage i maritime sikkerhedsoperationer (MSO) i de indre farvande og Østersøen inden for rammen af en international flådestyrke.

Præsentation af undersøgelsen

Jeg har til denne artikel lavet en kvantitativ opgørelse over skibe i det russiske søværn. Det har jeg gjort med udgangspunkt i offentligt tilgængelige data på internettet. I særdeleshed har jeg trukket på oversigten på hjemmesiden RussianShips.info (2019). Jeg har holdt denne oversigt op imod data fra andre kilder, herunder gennemgangen af de russiske skibstyper på flot.com. Desuden har jeg sammenlignet med oversigterne hos Jane's (2019) og International Institute for Strategic Studies (2018). Fundamentalt giver alle kilderne samme indtryk af Østersøflådens kapaciteter, men oversigten på RussianShips.info fremstår mest detaljeret og opdateret.

Det er en omfattende oversigt, hvor der samlet fremgår 288 skibe i alle størrelser. Det mindste skib er på mindre end 40 tons, og det største er hangarskibet ADMIRAL KUZNETSOV på 55.000 tons. Specialskibe som efterretningsindhentningsskibe og flådetankere er ikke regnet med. Dataene er tilgængelige den 1. februar 2019, hvorfor statistikken afspejler status pr. denne dato. Østersøflådens nyeste skib i denne oversigt er missilkorvetten MYTISHCHI der indgik i flådens tal i december 2018.

Når man laver statistik på en flåde, giver det mening at sætte et mindstemål for hvor små skibe man tæller med. Rusland har eksempelvis en del skibe til at operere på floderne eller i meget nær afstand fra flådestationer. For at undgå skævvridning af statistikken fra disse småbåde har jeg valgt at frasortere alle skibe på under 300 tons. De største frasorterede skibe er landgangsfartøjerne af Djugon-klassen på 280 tons. Det efterlod 239 skibe i oversigten. Af disse var 209 angivet som operative.

Kriteriet for at et skib er angivet som operativt, er ifølge RussianShips.info at det på det aktuelle tidspunkt hverken er henlagt som nøgleskib eller er ved at gennemgå større moderniseringer eller vedligeholdelse. Det er en opgørelsesmetode der har tendens til at overvurdere krigsskibenes stand fordi kun planlagte forhold regnes med. Hvis et skib helt banalt er gået i stykker, vil det stadig fremstå som operativt. Et eksempel på dette er Østersøflådens flagskib, destroyeren NASTOYCHIVY. Den har ifølge åbne kilder været i stykker siden 2013, og Rusland har først for nylig fundet midler til at sætte den i stand (Nielsen 2019a).

Jeg har fra valgt at justere den operative tilstand af skibene i forhold til den oprindelige oversigt. Det skyldes at jeg ikke har haft mulighed for at efterprøve dataene tilstrækkeligt konsekvent. Russiske medier rapporterer generelt om tilstanden på de større skibe, men det er ikke en historie når et af de mindre skibe må ligge stille. Det var min vurdering at det gav et bedre billede at holde fast i definitionen på operativ tilstand fra RussianShips.info, da det skabte konsekvens i vurderingerne. At den reelle kampkraft måske er mindre, betyder ikke så meget for undersøgelsens resultater.

Det synes nærliggende at antage at denne overvurdering af skibenes operative stand afhænger af skibenes alder. Ældre skibe går oftere i stykker end nye. Det kan skabe en skævvridning til fordel for de af Ruslands flåder der har de nyeste skibe, hvilket ville betyde at kampkraften i Østersøflåden måske er mindre overvurderet end i de andre flåder. Som undersøgelsen viser, har Østersøflåden imidlertid også mange gamle skibe, så virkningen vil være begrænset. Jeg har derfor antaget at kampkraften er overvurderet lige meget i alle Ruslands flåder, hvorfor man stadig kan sammenligne på tværs.

Ud over den kvantitative opgørelse indeholder artiklen også kvalitative vurderinger af skibenes kapaciteter og opgaver. Ved at se på hvordan Rusland har anvendt skibene, kan man udlede viden om deres formål. Empirien for denne kvalitative dimension er primært fundet i den russiske presse. Der er i Rusland en ganske seriøs dækning af forsvarsrelaterede emner i pressen, så man kan sammenstykke et godt billede af operationsmønstret på basis af åbne kilder. Der er ikke en fri presse i Rusland, men omvendt er der alligevel meget god journalistik. Med lidt træning er det muligt at gennemskue hvilke detaljer der kan bruges. Oplysninger

om hvornår der gennemføres flådeøvelser, hvilke skibe der er på lange rejser, hvornår de deltager i operationer osv., er generelt troværdige. På anekdoteplan kan nævnes at jeg selv i flere tilfælde har haft mulighed for at kontrollere presserapporterne, da jeg har set de russiske skibe under passage gennem de danske stræder. Til den kvalitative undersøgelse har jeg primært trukket på oplysninger fra nichemedier som *flot.com*, *bmpd*, *Vojennoje Obosrenije* og *Vojenno-promysjlennyj kurjer*. Det er anerkendte medier der generelt er troværdige. Artiklerne er læst på originalsproget. Russiske skibsnavne og -typer er benævnt og stavet efter det typiske NATO-navn for skibet, mens øvrige russiske ord er stavet i henhold til de danske regler for transskription.

Tallenes fortælling om Østersøflåden

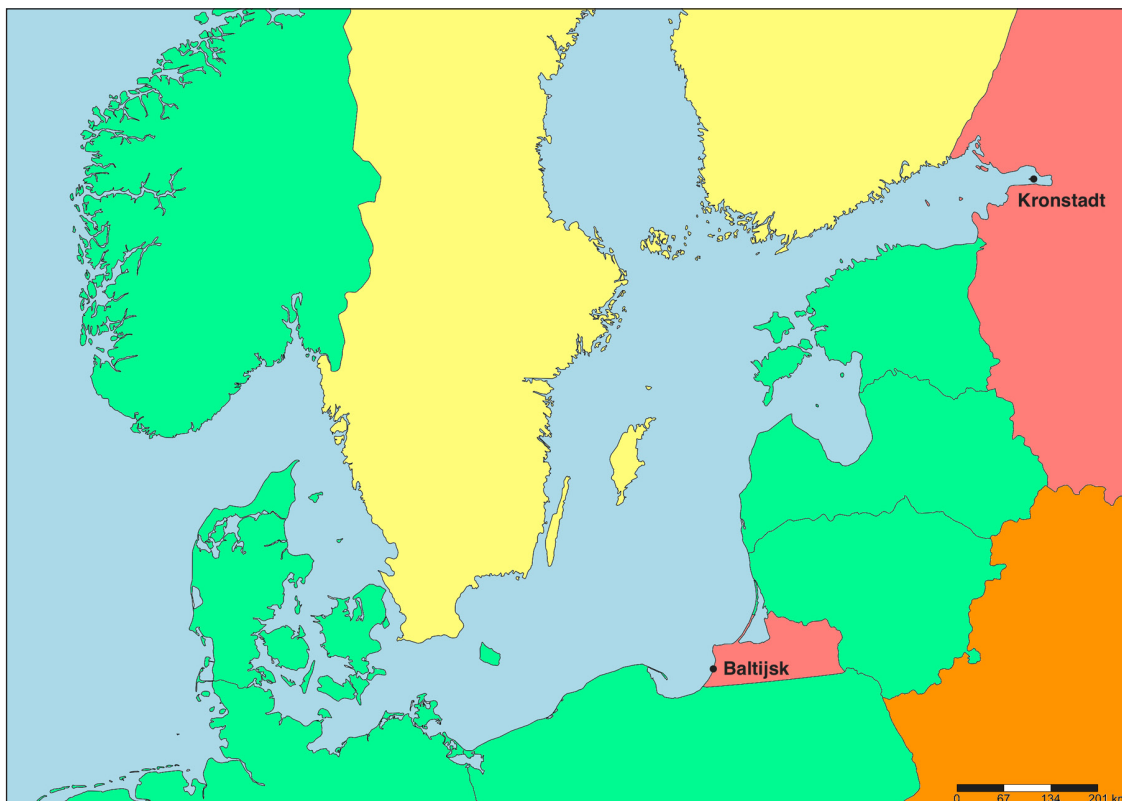
Et blik på geografien i Østersøområdet afslører at Rusland har en ganske lille andel af den samlede kystlinje. Hvis man medregner Den Botniske Bugt, er størstedelen af kysten i Østersøen kontrolleret af alliancefrie lande. Denne pointe fremgår af **Figur 1** hvor Sverige og Finland er markeret med gul farve. Rusland er markeret med rødt, mens Hviderusland er orange. NATO-landene er grønne, og figuren viser at NATO kontrollerer indsejlingen til Østersøen ved de danske stræder samt området mellem Kaliningrad og Sankt Petersborg.

Østersøflåden udgør Ruslands maritime styrke i Østersøen. Den råder over to flådestationer i henholdsvis Baltijsk i Kaliningrad og i Kronstadt ved Sankt Petersborg. Hovedkvarteret ligger i Baltijsk, hvor de fleste skibe også er hjemhørende. Kronstadt anvendes primært til ubåde samt til nogle af minerydderne.

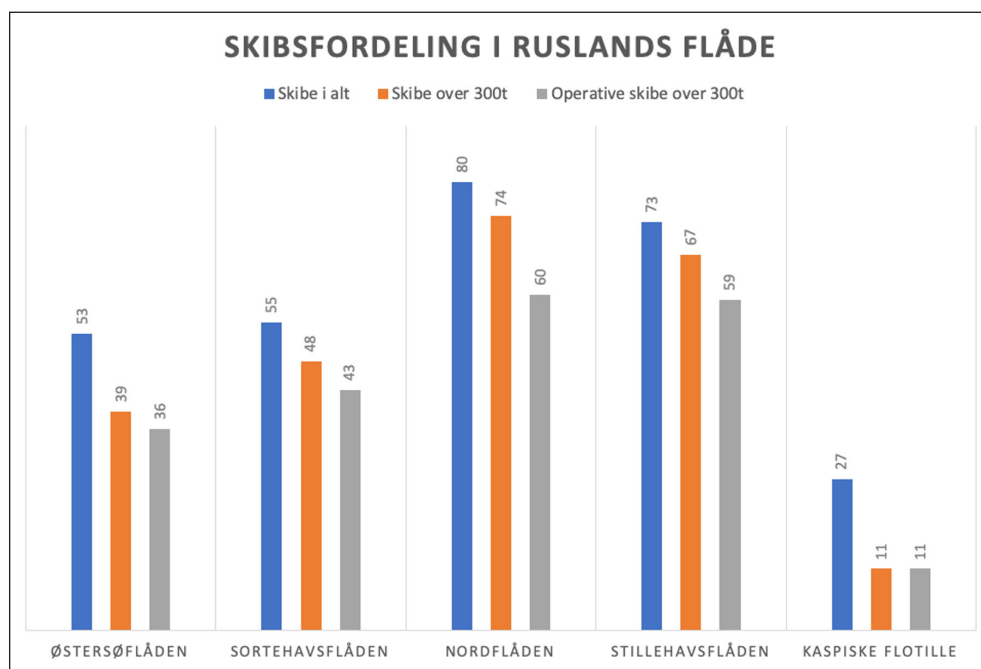
Strukturelt er det russiske søværn opbygget af fire flåder og en flotille: Østersøflåden, Sortehavsflåden, Nordflåden, Stillehavsflåden og Den Kaspiske Flotille. Østersøflåden er den mindste af flåderne. Den råder i alt over 39 skibe på over 300 tons. Det er færre end de andre flåder, men dog flere end Den Kaspiske Flotille. Denne pointe fremgår af **Figur 2**.

39 skibe på over 300 tons lyder af meget, men det bliver mindre imponerende hvis man pinder det ud på skibsklasserne. Østersøflådens skibe fordeler sig som vist i **Tabel 1**.

Af disse skibsklasser er det rimeligt at betragte Steregushchiy-klassen, Buyan-M klassen, Karakurt-klassen og Alexandrit-klassen som moderne skibe. Resten er ældre teknologi med rødder i sovjettiden. Som nævnt er den operative stand overvurderet i denne oversigt, og der er nærmest garanti for at flere af de gamle skibe ikke kan sejle. Det mest tydelige eksempel herpå er destroyeren NASTOYCHIVY af Sovremenny-klassen. Den er angivet som operativ, men har i realiteten været ukampdygtig siden 2013 (Nielsen 2019a).

Figur 1: Kort over Østersøen med markering af russiske flådestationer.

Figur 2: Skibsfordeling mellem Ruslands flåder.

Tabel 1: Østersøflådens skibe fordelt på skibsklasser.

Type	Klasse	Antal skrog	Operative skrog
Destroyere	Sovremenny-klasse	1	1
Fregatter	Neustrashimy-klasse	2	1
Korvetter	Steregushchiy-klasse	4	4
	Buyan-M klasse	2	2
	Parchim-klasse	6	5
	Karakurt-klasse	1	1
	Nanuchka-klasse	4	4
	Tarantul-klasse	6	6
Mineryddere	Alexandrit-klasse	1	1
	Sonya-klasse	5	4
Landgangsskibe	Ropucha-klasse	4	4
	Zubr-klasse	2	2
Ubåde	Kilo-klasse	1	1

Overordnet råder Østersøflåden således over otte rimeligt moderne skibe. Disse fordeler sig på syv korvetter og en minerydder. Det russiske forsvar definerer selv moderne materiel som det der er på samme eller bedre niveau end det bedste udenlandske materiel, og ud fra den målestok vil de sikkert mene at nogle af de gamle skibe stadig er moderne (russiandefpolicy.blog 2017). De fortæller imidlertid ikke hvilket konkret materiel de medregner som moderne, og det kan derfor være en praktisk rettesnor at skibe der er baseret på teknologi fra sovjettiden ikke er lige så moderne som nyere skibe. Det betyder på ingen måde at de ældre skibe ikke skal regnes med i opgørelsen af Østersøflådens kapaciteter. For eksempel har fregatten YAROSLAV MUDRY og landgangsskibet MINSK i 2018 været deployeret til Middelhavsområdet i en længere periode (Flot.com 2018a, 2018c). Men det betyder at de i tilfælde af krig må forventes at få det svært over for moderne vestlige kampplatforme.

Østersøflådens skibe er relativt små. Til at illustrere denne pointe har jeg i **Tabel 2** sammenlignet det gennemsnitlige deplacement for skibe på tværs af de russiske flåder. Jeg har anvendt værdierne for lastet deplacement for overfladeskibe og det neddykkede deplacement for ubåde. Når man bruger deplacement som målestok, kan man få en skævvridning hvis man medtager ubåde i oversigten. Det skyldes at ubåde har et meget stort deplacement i forhold til overfladeskibe. Jeg har derfor lavet oversigten både med og uden ubåde.

Oversigten viser flere interessante pointer. For det første kan man se at Østersøflåden har de mindste skibe, uanset om man medregner ubåde eller ej. Det gennemsnitlige overfladeskib i Nordflåden er næsten fire gange større end i Østersøflåden. Hvis man korrigerer for skibenes operative stand, bliver størrelsesforskellen mindre, idet blandt andet hangarskibet ADMIRAL KUZNETSOV og krydseren ADMIRAL NAKHIMOV for tiden er ude af drift. Det er dog stadig en central pointe at de store skibe vil anduvede dansk farvand fra vest og ikke fra øst.

For det andet er det tydeligt at Østersøflåden er blevet tildelt meget få af Ruslands ubåde. Østersøflåden har kun en enkelt ubåd, mens Nordflåden har hele 41 ubåde af forskellige typer. Hvis man kigger nærmere på Østersøflådens ubådsstyrke, bliver det endnu tydeligere at der er tale om en lavt prioriteret kapacitet. Indtil for nylig havde Østersøflåden to ubåde, men den ene blev pensioneret til et otium som museumsskib ved Patriot-parken i Kronstadt (Flot.com 2018d). Den eneste tilbageværende ubåd er nu DMITROV, der er en ældre KILO-klasse fra 1986. Det er planlagt at Østersøflåden skal overtage ubåden ALROSA fra Sortehavsflåden, men det er også en gammel platform fra 1990 som p.t. heller ikke er i operativ stand (Vojennoje Obosrenie 2018). Nedenfor – i den kvalitative del af analysen – kommer jeg ind på hvordan ubådene bliver brugt, men alene på baggrund af det lave antal kan man sige at Rusland ikke forbereder sig på en ubådskrig i Østersøen.

En sidste parameter som jeg har undersøgt, er alderen på skibene i de forskellige flåder. Russerne har gang i et ambitiøst nybygningsprogram, og fordelingen af de nye skibe kan sige noget om deres prioriteter. I **Tabel 3** har jeg angivet gennemsnitsalderen på et skib i de forskellige flåder. Jeg har regnet det ud med baggrund i årstallet for hvornår hvert skib er indgået i flådens tal. Det er således ikke alderen på skibsklassen, men byggeåret for det enkelte skib der regnes med.

Østersøflåden har de nyeste skibe blandt Ruslands flåder, kun overgået af Den Kaspiske Flotille. Hvis man sammenholder med **Tabel 2**, er det slående at der er et omvendt proportionalt forhold mellem skibenes størrelse og deres alder. De større skibe er ældre end de små. Det har ikke skortet på ambitioner fra russisk side om at bygge nye store skibe, men de har haft svært ved at leve op til visionerne (Gorenburg 2017). I stedet har nybygningsprogrammet i de senere år fokuseret på mindre skibe som BUYAN-M klassen, KARAKURT-klassen og ALEXANDRIT-klassen. Det er derfor ikke overraskende at Østersøflåden med en stor andel af korvetter har en mere moderne profil end fx Nordflåden. Det er ikke nødvendigvis en bevidst prioritering at Østersøflåden har de nyeste skibe, men snarere udtryk for at Rusland har været i stand til at bygge små skibe som egner sig til Østersøen.

Tabel 2: Sammenligning af skibsstørrelser mellem Ruslands flåder.

Flåde	Skibe i alt over 300 tons			Overfladeskibe over 300 tons		
	Antal skibe	Samlet deplacement	Gennemsnitligt deplacement	Antal skibe	Samlet deplacement	Gennemsnitligt deplacement
Østersøflåden	39	63.922	1639	38	60.882	1602
Sortehavsflåden	48	122.118	2544	41	95.378	2326
Nordflåden	74	669.906	9053	33	204.306	6191
Stillehavsflåden	67	394.765	5892	46	125.595	2730
Kaspiske Flotille	11	10.163	924	11	10.163	924

Tabel 3: Gennemsnitsalderen for et russisk krigsskib.

	Gennemsnitsalder for skibe over 300 ton (år)	Medianalder for skibe over 300 ton (år)
Østersøflåden	24	29
Sortehavsflåden	26	30
Nordflåden	29	29
Stillehavsflåden	29	29
Kaspiske Flotille	14	8

Hvis man sammenligner gennemsnitsåret med medianen i **Tabel 3**, kan man få en indikation af hvor langt de forskellige flåder er kommet i deres modernisering. Medianen angiver alderen for det midterste skib, så man kan bruge den som en indikation af om det er nogle få skibe der trækker gennemsnittet op eller ned. For Østersøflåden er medianen ældre end gennemsnitsalderen, hvilket indikerer at det er en forholdsvis lille gruppe skibe som trækker gennemsnittet ned. De fleste skibe er med andre ord ældre end gennemsnittet, og Østersøflåden har en stor materielarv. For Nordflåden og Stillehavsflåden er medianen sammenfaldende med gennemsnittet, hvilket indikerer at disse to flåder endnu ikke for alvor er kommet i gang med fornyelsen af styrken. Kun den Kaspiske Flotille formår at fremvise en median som er yngre end gennemsnitsalderen, hvilket indikerer at de er langt i fornyelsesprocessen.

Kvalitativ analyse af Ruslands Østersøflåde

Det konfliktscenarie som vi oftest diskuterer fra vestlig side, er en russisk aggression imod de baltiske lande hvor NATO skal komme til undsætning (Allport 2018: 5; Dalsjö, Berglund & Jonsson 2019; Nielsen 2018a). I den forbindelse taler man ofte om Ruslands evne til at udføre såkaldt *Anti-Access/Area Denial* (A2/AD) (Simon 2017). Dette går i grove træk ud på at Rusland har nogle langtrækkende forsvarssystemer som kan forhindre NATO i at komme frem til de baltiske lande med skibe og fly.

I en maritim kontekst er A2/AD traditionelt beslægtet med begrebet "en flådeblokade". Det er et udtryk der betyder at man lukker et havområde for en modparts flåde, og det bruges som en praktisk afgrænsning i denne artikel fordi det fokuserer på flådestyrkerne. Selvom man kan anvende fly eller landbaserede midler til at skabe en flådeblokade, så handler det om hvorvidt der bliver skabt en effekt over for fjendens skibe. I denne form for søkrig opsøger man ikke slaget, men skræmmer i kraft af overlegen styrke en modpart fra at begive sig ind i et bestemt område. Hvis man skal gennemføre en flådeblokade, kræver det altså at man har overlegen maritim styrke (Till 2018: 192–196, 224).

Den kvantitative opgørelse over Østersøflådens kapaciteter indikerer på ingen måde at Rusland vil være i stand til at vinde et søslag mod NATO. Skibene er for få, små og gamle. At sende hele Østersøflåden til søs vil ikke sinke NATOs undsætning af de baltiske lande, da man kan nedkæmpe de russiske skibe efterhånden som man finder dem. Faktisk vil det være en fordel for NATO hvis man relativt hurtigt kan få løst problemet i et afgørende søslag (Till 2018: 202).

Østersøflådens skibe vil således kun i beskedent omfang afskrække NATO fra at bevæge sig ind i Østersøen. De primære midler til etablering af en såkaldt A2/AD-boble vil i stedet være flystyrker og landbaserede missilbatterier. Det svenske Totalforsvarets forskningsinstitut (FOI) har for nylig udgivet en grundig analyse af Ruslands muligheder for at etablere A2/AD i Østersøen, hvor de inddrager samtlige kapaciteter. Det overordnede billede er at Rusland har nogle interessante våbensystemer, men at effektiviteten ofte bliver overvurderet, at A2/AD-boblen i realiteten er mindre end ofte beskrevet, og at NATO har en række midler til at overvinde de russiske forsvarssystemer (Dalsjö et al. 2019; Nielsen 2019b).

Jeg søger i denne artikel ikke at lave en tilsvarende komplet vurdering af de russiske kapaciteter inden for A2/AD. I stedet er mit ærinde at undersøge hvordan de bruger deres skibe, og hvilken betydning det har for Danmark. I det efterfølgende vil jeg diskutere hvad der er formålet med Østersøflåden, hvis det ikke er at gennemføre en flådeblokade af NATOs skibe. Jeg foreslår at Østersøflåden skal forstås som en uhomogen sammensætning af forskellige skibsklasser, hvor de forskellige skibes roller kan opfattes som vist i **Tabel 4**.

Det er ikke en flåde hvor skibene er beregnet til at løse kampopgaver i fællesskab, for de supplerer ikke hinanden særligt godt. I stedet er det en sammensætning af skibe der er optimeret til løsning af fredstidsopgaver. Den pointe vil være væsentlig i den efterfølgende diskussion af implikationerne for Danmark.

Tabel 4: Østersøflådens opgaver i fred og krig.

	Destroyere, fregatter og ocean-gående korvetter	Små korvetter	Ubåde	Landgangsfartøjer	Mineryddere
Fredstid	Internationale deployeringer, afskrækkelse	Suverænitets-hævdelse	Stotte til værftsin-dustri og målskib under øvelser	Internationale deployeringer	Træning og løsning af diverse særlige opgaver
Krig	<i>Fleet-in-being</i> , eskorte af konvojer	Tilbagetrukket rolle, udgøre missiltrussel	<i>Fleet-in-being</i>	Transport mellem Sankt Petersborg og Kaliningrad	Sikre adgangs-veje til havne

Destroyere, fregatter og oceangående korvetter

Østersøflåden råder over syv større kampplatforme. Det drejer sig om destroyeren NASTOYCHIVY, fregatterne NEUSTRASHIMY og YAROSLAV MUDRY samt fire korvetter af STEREGUSHCHIY-klassen. Disse skibe er store nok til at operere på verdenshavene og kan medtage forsyninger til længere rejser.

I fredstid har vi set Rusland anvende disse skibe til operationer i Middelhavet og Adenbugten. Korvetterne BOIKIY og SOOBRAZITELNY gennemførte fx en længere deployering i 2017. BOIKIY deltog øjensynligt i operationen ved Syrien, mens SOOBRAZITELNY indgik i operationen omkring pirateri i Adenbugten (bmpd 2018). I 2018 gennemførte fregatten YAROSLAV MUDRY en tilsvarende rejse på over seks måneder til både Middelhavet og Adenbugten (Flot.com 2018c).

De internationale operationer tjener ikke bare det formål at løse opgaver i operationsområdet. De bidrager også til den generelle afskrækkelsesprofil over for NATO. Russerne demonstrerer at de er i stand til at gennemføre lange udsendelser med Østersøflådens skibe og at projicere magt. Dette formål understøttes også af målrettede demonstrationer som fx den øvelsessejlads i Atlanterhavet som korvetterne STOIKIY og SOOBRAZITELNY gennemførte under NATOs øvelse *Trident Juncture* i november 2018 (Flot.com 2018e).

I tilfælde af krig mellem NATO og Rusland vil disse skibe være lukket inde af de danske stræder. De større overfladeenheder vil være afgrænset til et snævert operationsområde hvor de vil være sårbare over for NATOs missiler og ubåde. Hvis Rusland anvender enhederne offensivt, fx i en fremskudt rolle mod Bornholm, vil de meget hurtigt gå tabt. Det sandsynlige scenarie er derfor at Rusland vil trække de stærkeste kampenheder tilbage til en beskyttet position, hvorfra de kan vedblive med at udgøre en trussel som NATO må forholde sig til. Denne taktik går i sømilitær jargon under navnet *fleet-in-being*, og det er en ofte valgt tilgang for den svage part i en maritim konflikt (Till 2018: 218).

Et rimeligt bud er således at de større skibe i krigstid vil forskyde fra flådebasen i Baltijsk i Kaliningrad til Kronstadt ved Sankt Petersborg. I den udstrækning de begiver sig på havet, vil det være med defensivt orienterede opgaver som fx eskorte og sikring af maritime forbindelseslinjer mellem Sankt Petersborg og Kaliningrad.

Små korvetter

Hvis der er noget som er Østersøflådens mærkevarer, så er det korvetter. Hele 23 ud af 39 skibe falder i denne kategori, og selvom jeg har medregnet fire af dem til den foregående gruppe af oceangående skibe, så er der stadig en stor restgruppe som må kaldes små korvetter. Disse fordeler sig med lidt forskellige specialer. PARCHIM-klassen er primært beregnet til anti-ubådskrig, mens NANUCHKA, KARAKURT og BUYAN-M markerer sig ved deres missilcapaciteter. Der er dog i alle tilfælde tale om små skibe på under 1000 tons, som har begrænset udholdenhed og evne til at håndtere dårligt vejr.

Det er ikke overraskende at Østersøflåden har mange af disse små skibe. Selvom bølgerne i Østersøen kan være barske, så er der et begrænset vindfang, og søen lægger sig hurtigt når det holder op med at blæse. Der er altså relativt gode operationsvilkår for små skibe med begrænsede søegenskaber og kort udholdenhed.

I fredstid anvender Rusland især deres mindre korvetter til det som kan kaldes suverænitetshævdelse. Det er grundlæggende den daglige overvågning og markering af at man militært er til stede i området. Den russiske forståelse af begrebet suverænitet dækker over mere end den gængse danske definition, og derfor ser vi disse skibe anvendt på måder som nabolandene opfatter som aggressive. Dette skyldes at suverænitet i et russisk perspektiv handler om mere end at hævde sit territorium, men også om at markere suverænitet til at agere som en stormagt på verdensscenen (Staun & Mathiasen 2018). Desuden er der særlige geografiske omstændigheder forbundet med Kaliningrads placering som enklave og Ruslands generelle afhængighed af fri passage ind og ud af Østersøen (Westerlund 2017). Rusland er ud fra det synspunkt nødt til at markere at suveræniteten ikke bare omfatter russisk territorialfarvand, men også forbindelsen mellem Sankt Petersborg og Kaliningrad samt til en vis udstrækning de danske stræder.

Et eksempel på hvordan den russiske suverænitetshævdelse udfolder sig i praksis, så vi i april 2018 hvor Rusland gennemførte en omfattende flådeøvelse med tilhørende missilaffyringer. Det foregik som reaktion på Skripal-krisen og i forbindelse med et topmøde for de baltiske regeringschefer i Washington. Øvelserne førte til omfattende lukninger af luftrummet og forstyrrelser af skibstrafikken i nærheden af flere lande i Østersøområdet (Birnbau 2018). På den måde fik Rusland markeret suverænitet både som stormagt generelt og i relation til den specifikke maritime forbindelseslinje mellem Sankt Petersborg og Kaliningrad. Til denne demonstration anvendte Rusland dels nogle af de store skibe, men også en gruppe bestående af BUYAN-M og NANUCHKA-korvetter (Sputnik 2018).

Normalt er småskibstaktik i krig præget af en høj grad af risiko. Man kan fx anvende de mindre skibe som fremskudte sensorplatforme – såkaldte *pickets* – eller til ambitiøse angreb mod større mål. Det hænger sammen med at omkostningen ved at miste de små skibe som regel er overkommelig. Sådan vil det ikke nødvendigvis være for Rusland i tilfælde af en krig mod NATO. En særlig udfordring er nemlig at de moderne korvetter er udstyret med langtrækkende Kalibr- eller Oniks-missiler. Det betyder at skibene får en strategisk betydning der gør dem sårbare. På den ene side er disse korvetter meget slagkraftige og kan udgøre en trussel mod langt større NATO-skibe. De kan også bære langtrækkende præcisionsmissiler med potentielt nukleare sprænghoveder til angreb mod mål på landjorden, så de spiller en rolle i Ruslands nukleare afskrækkelsesprofil (Nielsen 2018c). Men på den anden side betyder det også at skibene er så værdifulde som missilskydende platforme at Rusland må tage særlige forholdsregler for at passe på dem. De er fx ikke udstyret med langtrækkende luftforsvar, så de vil være udsatte over for lufttrusler.

Den russiske småbådstaktik vil derfor være præget af markant mindre risikovillighed end man normalt antager for denne størrelse af krigsskibe. I store træk vil Rusland formentlig anvende de små korvetter på nogenlunde samme måde som i fredstid, dvs. til at hævde suveræniteten i deres farvand. Hvis udgangspunktet er en russisk invasion af de baltiske lande, vil Rusland i samme omgang have fået en ekstra lang kyststrækning at holde styr på. Det betyder også at korvetterne kan operere under dække af en luftforsvarsparaply fra land. Det kan naturligvis ikke afvises at nogle af deres gamle korvetter kan få en mere fremskudt rolle, men deres nyeste teknologi vil med god sandsynlighed forblive tæt ved land.

Ubåde

Østersøflåden råder for tiden kun over den ældre ubåd DMITROV. Indtil for nylig havde de også en ældre ubåd ved navn VYBORG, men den udgik af flådens tal i efteråret 2018 (Flot.com 2018d). Det er meningen at VYBORG skal erstattes af ubåden ALROSA der kommer fra Sortehavsflåden. ALROSA er en interessant ubåd fordi den er en eksperimentel model af KILO-klassen med et *pumpjet*-fremdrivningssystem, hvilket giver nogle særlige akustiske karakteristika (Nielsen 2018b). Det ændrer imidlertid ikke på at Østersøflåden efter forstærkning med ALROSA stadig kun vil have maksimalt to ældre KILO-ubåde til rådighed.

I fredstid anvender Østersøflåden i vid udstrækning sine ubåde til at understøtte værftsindustrien i Østersøområdet. Rusland bygger en del nye ubåde i Sankt Petersborg, og de har behov for støtte fra Østersøflåden til afprøvning og træning af nye ubådsbesætninger. Dette inkluderer også uddannelse af udenlandske besætninger som har tilkøbt en træningspakke i forbindelse med anskaffelsen af en ny russisk ubåd. Desuden anvender Østersøflåden sine ubåde som målskibe i forbindelse med træning af overfladeskibene i anti-ubådskrig (Ramm & Stepovoj 2018).

Ubåde bliver ofte nævnt som et effektivt middel til at gennemføre A2/AD fordi ubådstruslen tvinger fjenden til at tage vidtrækkende forholdsregler. To russiske ubåde i Østersøen kan imidlertid ikke betragtes som et alvorligt problem. Tyskland og Sverige kan eksempelvis stille med langt flere og mere moderne ubåde i det samme område. Den afgørende prioritet for de to russiske ubåde vil være at holde sig selv i live, således at NATO ikke kan se bort fra undervandstruslen. Det vil være en svær opgave, og ubådene vil være tvunget til at indtage en defensiv positur for at overleve.

Landgangsfartøjer

Østersøflåden råder over fire landgangsskibe af ROPUCHA-klassen og to ZUBR-klasse luftpudebåde. ROPUCHA-klassen er store skibe som kan laste meget, og de har i fredstid været anvendt som transportskibe i internationale operationer. Eksempelvis var skibet MINSK i perioden oktober 2017 til april 2018 udsendt for at deltage i den såkaldte "Syrien-ekspres" der bringer forsyninger til den russiske base i Tartus (Flot.com 2018a). ZUBR-klassen er en lidt mere kurios størrelse som i fredstid mest lader til at have til opgave at optræde på imponerende videoer hvor den sejler rundt oppe på stranden.

I krigstid er det ikke sandsynligt at Rusland vil gennemføre større landgangsoperationer. Hvis antagelsen er en russisk invasion af de baltiske lande, kan man måske i begrænset omfang forestille sig en landsætning på nogle af de største øer, fx Saaremaa (Øsel). Det kan heller ikke udelukkes at Rusland kunne finde interesse i at overtage Gotland eller Ålandsoerne (Dalsjö et al. 2019: 16; The Local 2017). Der vil dog samlet set være tale om begrænsede operationer. Den væsentligste opgave for ROPUCHA-klassen vil formentlig være søtransport mellem Sankt Petersborg og Kaliningrad. Selv hvis Rusland har erobret en landkorridor frem til Kaliningrad, vil der være ting som mere hensigtsmæssigt kan transporteres ad søvejen. For ZUBR-klassens vedkommende vil krigstidsopgaven formentlig primært være udlægning af søminer. Skibene er udstyret til minelægning, og de kan i kraft af deres fartpotentiale hurtigt dække store områder.

Mineryddere

Østersøflåden har en minerydderkapacitet som er nogenlunde på niveau med de andre flåders. Man har en række ældre og mindre mineryddere af forskellige typer, og man har en større og helt moderne minerydder af ALEXANDRIT-klassen. I fredstid træner de at finde objekter på havbunden, og de løser særlige opgaver som fx eftersøgningen af en helikopter der i april 2018 forulykkede fra det nybyggede landgangsskib IVAN GREN (Flot.com 2018b). I krigstid vil minerydderne have til opgave at holde de russiske havne åbne i tilfælde af en offensiv minering fra NATOs side.

Sammenfattende vurdering af Østersøflåden

Det samlede billede af Østersøflåden er at den er temmelig svag. Det er en ganske lille flåde der primært består af mindre kampenheder. På trods af det igangværende nybygningsprogram er det en flåde med mange gamle skibe. De nyeste skibe er mindre korvetter med moderne våbensystemer, mens de store skibe er baseret på ældre teknologi.

Hvis man ser på skibenes kapaciteter i samlet perspektiv, kan man udlede at Østersøflåden i krig har tre fundamentale opgaver:

1. Forhindre NATOs adgang til Østersøen
2. Sikre at Rusland selv kan benytte havet
3. Strategisk afskrækkelse med mellemdistancemissiler

Den tredje opgave med mellemdistancemissilerne er i skrivende stund under delvis afvikling. Det hænger sammen med at INF-traktaten er ved at blive ophævet. INF-traktaten forhindrede Rusland i at bygge landbaserede batterier til mellemdistancemissiler, og derfor har Kalibr-ramperne i Østersøflådens korvetter spillet en særlig rolle. Rusland har meldt ud at en landbaseret version af Kalibr vil være operativ inden udgangen af 2019 såfremt INF-traktaten bryder sammen (TASS 2019). Det vil reducere Østersøflådens betydning som platform for strategiske missiler fordi Rusland kan supplere med et antal lastvognsbaserede batterier på land.

I relation til de to øvrige opgaver, så kan Rusland ikke løse dem med maritime styrker alene. De er simpelthen ikke stærke nok til at modstå NATO i et regulært flådeslag. Både det at holde NATO på afstand og det at sikre egen frihed på havet kræver støtte fra flystyrker og landbaserede missiler. Dette fænomen går ofte under betegnelsen A2/AD. Reelt vil flådens rolle være begrænset i relation til at holde en hovedstyrke fra NATO på afstand. Den vil snarere spille en lokal rolle ved fx at sikre kystlinjen mod indsmugling af våben til frihedskæmpere eller ved at sikre konvojer mod angreb. Nogle af skibene er udstyret med moderne missiler som kan bidrage til A2/AD på stor afstand, men disse skibe vil operere fra en så tilbageset position at det i praksis er sammenligneligt med et landbaseret missil. Det er usandsynligt at Rusland i nævneværdigt omfang vil anvende skibe som fremskudte sensorplatforme. I stedet vil de formentlig benytte helikoptere eller droner til opklaring og måludpegning (Dalsjö et al. 2019: 34; Nielsen 2019b).

I den forbindelse er det væsentligt at være opmærksom på at NATO i et maritimt perspektiv har fordelene af strategisk dybde i Østersøen. En sommetider overset detalje er at NATO også kan opstille en A2/AD-boble med fly og missiler, og at den i vid udstrækning overlapper den russiske boble. Hvor NATO kan trække sine skibe ud af Østersøen, så har russerne det problem at de er nødt til at fortsætte operationerne inden for rækkevidde af NATOs missiler. Eksempelvis kan Polen lukke adgangen til Kaliningrad med deres kystbatterier med NSM-missiler (UAWIRE 2019), og NATO kan sende jagerfly ind over Østersøen som i sikker afstand fra russiske luftforsvarssystemer stadig kan skyde langt ind mod de russiske skibe. Desuden kan NATO operere med ubåde som kan udgøre en alvorlig trussel for de russiske overfladeskibe.

Det vil med andre ord være uhyre farligt for Østersøflåden at operere. Dette taler for at Rusland vil antage en defensiv positur med Østersøflåden i tilfælde af en krig med NATO. Rusland vil anvende deres forskellige skibsklasser på varierende vis, men fællesnævneren er en *fleet-in-being*-taktik. Skibenes bidrag til den samlede A2/AD er i store træk at holde sig i live så længe som muligt, således at NATO er nødt til at forholde sig til en maritim trussel.

Minering vil givetvis indgå som en taktik for Østersøflåden (Oder 2018; Wang 2018). Det er svært at sige noget præcist om Ruslands kapacitet på mineområdet. Det hænger sammen med at miner ikke er et spektakulært våben, og at de derfor som regel bliver produceret og opmagasineret i relativ ubemærkedhed. Derfor undlader de fleste studier også at forholde sig til hvor mange miner Rusland har, og betragtninger om deres kapaciteter holdes ofte i generelle termer (Dalsjö et al. 2019: 12; Hicks, Metrick, Samp & Weinberger

2016; Lange, Combes, Jermalavičius & Lawrence 2019). Et enkelt ganske usikkert bud er at Rusland arvede omkring 250.000 søminer fra Sovjetunionen (Freedberg 2015). Uagtet at dette tal måske er for højt, er der ingen tvivl om at Rusland har rigtigt mange miner, og at mange af dem er sofistikerede. Minerne kan typisk lægges med overfladeskibe, ubåde eller fly. Dertil kommer at minefelter kan være forberedt på forhånd, således at man bare skal tænde for kontakten når man vil have dem aktiveret.

Minerne vil tvinge NATO til at holde en lav fremryknings hastighed fordi der skal ryddes miner på vejen. Det er muligvis også Ruslands mest seriøse træk i forhold til at dæmme op for vestlige ubådsoperationer. Minerne vil dog kun udgøre et reelt problem så længe der også er andre trusler af forholde sig til, hvilket primært vil sige en lufttrussel. Hvis NATO først har nedkæmpet de russiske missilbatterier og luftstyrker, vil en fjernelse af minerne være et spørgsmål om tid, og så vil der igen være sikre ruter i Østersøen.

Østersøflådens beskedne potentiale til at være kampafgørende i en krig mod NATO antyder at flådens hovedopgave er noget andet. I fredstid er Østersøflåden samlet set i stand til at understøtte Ruslands internationale engagement, bidrage til afskrækkelse over for NATO, hævde suveræniteten i Østersøen, gennemføre større øvelser, understøtte Ruslands værftsindustri og våbeneksport samt løse særlige opgaver i form af eftersøgninger under vandet. Det er en ambitiøs portefølje af opgaver, hvor der er en logisk opgavefordeling mellem skibene. De supplerer med andre ord hinanden for at få enderne til at mødes i løsningen af fredstidsopgaverne.

Diskussion af implikationer for Danmark

Sondringen mellem krigstid og fredstid er afgørende for at forstå Østersøflådens betydning for nabolandene i regionen, men der findes også et spektrum af mellemstadier imellem krig og fred, hvor situationen er mere eller mindre tilspidset. Denne tredeling i henholdsvis fredstid, krig og en gråzone udgør strukturen for diskussionen af Østersøflådens betydning for Danmark.

Fredstid

I fredstid har Forsvaret grundlæggende to opgaver i relation til den russiske Østersøflåde.

Den første opgave er militær afskrækkelse. Danmark skal gennem sine handlinger demonstrere over for Østersøflåden at vi er stærke og klar til kamp. På den måde støtter vi op om NATOs samlede afskrækkelsesstrategi, og vi er med til at forebygge krig.

Afskrækkelse indebærer at vi har det rette materiel og gennem øvelser demonstrerer viljen og evnen til at bruge det. Danmark har fem store krigsskibe som kan måle sig med de russiske skibe i Østersøflåden. Der er imidlertid to udfordringer i relation til Danmarks bidrag til afskrækkelse. For det første mangler vi våben til krigsskibene. Danmark er ved at anskaffe områdeluftforsvarsmissiler og anti-ubådskapaciteter, men i skrivende stund er det stadig kun udviklingsprojekter. Det er afgørende for Danmarks bidrag til NATOs afskrækkelsesprofil at vi færdiggør disse materielinvesteringsprojekter. En bekymring er i den forbindelse at Danmark kun lægger op til at købe 46 skarpe SM-2 missiler, hvilket er et meget lille antal når det bliver fordelt på tre fregatter (Defense Security Cooperation Agency, 2018). Hver fregat har kapacitet til 32 SM-2 missiler, så hvis de skulle fyldes op, skulle vi købe 96. Dertil kommer at en betydelig afskrækkende effekt opstår ved at man med jævne mellemrum skyder et missil af under en øvelse, fordi det demonstrerer vilje og evne til at anvende sine våben. Et SM-2 missil koster et sted mellem to og tre millioner dollars, så det er et dyrt missil. Sammenlignet med hvad militært udstyr ellers koster, ville det imidlertid være en billig investering i afskrækkelse at budgettere med fx at afskyde ét om året.

Den anden udfordring i relation til afskrækkelse er at de fem store krigsskibe kun kan være ét sted ad gangen, og at de er dyre at sejle med (Stöhs 2018: 152). Det er nødvendigt at vise jævnlig tilstedeværelse over for Østersøflåden, og det kræver at man har resurser til at være i Østersøen. Den virkelige udfordring vil opstå hvis der igen bliver behov for en langvarig dansk flådedeltagelse i maritime sikkerhedsoperationer i stil med pirateriindsatsen i Adenbugten. Danmark har reelt ikke andet at sende afsted end de samme krigsskibe som vi også skal bruge i Østersøen, og som også har behov for tid til at deltage i relevante øvelser og operationer der giver erfaring med områdeluftforsvar og anti-ubådskrig.

Den anden fredstidsopgave i forhold til Østersøflåden er overvågning. Vi skal observere de russiske skibe når de gennemsejler dansk farvand, og vi skal følge med i deres aktiviteter dybere inde i Østersøen. Danmark mangler skibe som er velegnede til denne opgave. I de indre danske farvande kan DIANA-klassen i nogen udstrækning løfte opgaven, men udholdenheden er for lav til at det er en troværdig løsning (Nielsen 2017). Dette vil i særdeleshed komme til udtryk hvis det russiske moderniseringsprogram fortsætter, og Østersøflåden får flere skibe der kan sejle. Det er klart at fregatter og støtteskibe teknisk set godt kan løse

disse opgaver, men i praksis er de for dyre i drift til overvågningsopgaver, og de indgår ikke i et beredskab hvor de er klar til at sejle når russerne annoncerer at der foregår en flådeaktivitet.

Perspektivet på den russiske Østersøflåde indikerer således at Danmark har behov for et mindre krigsskib til at kunne understøtte fredstidsopgaverne. Dette skib skal være stort nok til at kunne operere i hele Østersøregionen og i maritime sikkerhedsoperationer på den internationale scene. Samtidig skal det være markant mindre og billigere end fregatterne og støtteskibene så det kan indgå i et stående nationalt beredskab.

Krigstid

Når man som dansk flådeanalytiker ser på den russiske Østersøflåde, er det ret tydeligt at vi ikke skal forvente en krig i de indre danske farvande. Østersøflåden er en defensivt orienteret styrke som er indrettet til at holde os væk fra den russiske del af Østersøen. Det betyder naturligvis ikke at Rusland som helhed er defensiv, og hele forudsætningen i denne artikel er en russisk besættelse af de baltiske lande. Men skibene i Østersøflåden kan i krig kun støtte defensive taktiske aktioner for at forhindre os i at føre forstærkninger frem.

Det betyder at den virkelige maritime trussel fra russisk side er Nordflåden, der har base ved Barentshavet. Det er den som har enhederne til at forhindre NATOs maritime operationer på Atlanterhavet, som er afgørende for de militære handlemuligheder i Østersøområdet. Nordflåden har flere større overfladeskibe, men det er især styrken af ubåde som Danmark skal forberede sig på at håndtere.

Skarpt tegnet op vil en krig mellem NATO og Rusland indebære tre maritime opgaver i dansk nærområde, og alle tre forudsætter at vi skal dominere havet. For det første skal vi nedkæmpe Nordflåden eller som minimum holde den på afstand i Nordsøen og på Atlanterhavet. Det vil skabe forudsætninger for at NATO kan overføre forstærkninger fra Nordamerika, og det vil skabe sikkerhed for de hangarskibsoperationer der skal bidrage til at NATO erobrer luftherredømmet over Østersøen. For det andet skal vi etablere en flådeblokade og gennemføre maritime sikkerhedsoperationer i vores del af Østersøen. Det skal tjene til at holde Østersøflåden i defensiven og sikre at vi selv kan benytte havet. Russerne skal være overbeviste om at hvis et skib eller fly viser sig hos os, så kan vi nedkæmpe det. Og for det tredje skal vi på et tidspunkt genvinde soherredømmet over resten af Østersøen så vi kan komme de baltiske lande til undsætning.

Hovedopgave 1: Beskyttelse af flådeoperationer i Atlanterhavet og Nordsøen

Hvis man ser på disse tre opgaver for sig, så kræver de forskellige ting. For at kunne understøtte NATOs operationer i Atlanterhavet og Nordsøen har Danmark behov for store og kapable overfladeskibe. Fregatterne af IVER HUITFELDT-klassen og støtteskibene af ABSALON-klassen vil være meget velegnede til denne opgave. Beslutningen i forsvarsforliget om indkøb af SM-2 missiler vil sikre at de danske fregatter kan bidrage med områdeluftforsvar til de allierede flådeoperationer. Opbygningen af en anti-ubådskapacitet med en *towed array sonar* på skibene og dyppesonar på Seahawk-helikopterne vil give Danmark en substantiel kapacitet til at beskytte enheder mod Nordflådens ubåde (Forligskredsen 2018: 4).

Den afgørende indsigt er i denne forbindelse at de fem store danske krigsskibe i tilfælde af krig vil have deres primære opgaver andre steder end i Østersøen. De skal operere enten i Nordsøen eller i Atlanterhavet for at beskytte allierede flådeoperationer (Lange et al. 2019: A-3). Det er NATOs *center of gravity*, at amerikanerne kan fremføre forstærkninger og operere med hangarskibsgrupper i nærheden af Europa, og Danmark skal bidrage til denne del af operationen. Dertil kommer at Danmark har et særligt ansvar for at opbygge ekspertise i anti-ubådsoperationer ved Færøerne og Grønland. NATO gennemfører allerede i fredstid omfattende operationer til overvågning af russisk ubådsaktivitet i det såkaldte *GIUK gap* mellem Grønland og Storbritannien. Sådanne operationer er omgærdet af stor hemmelighed, og hvis Danmark ikke bidrager, får vi ikke indsigt i hvad der konkret foregår omkring Færøerne og Grønland. Hvis Danmark vælger at bruge de nye sonarsystemer til at opnå indflydelse på NATOs maritime operationer i Nordatlanten, er det naturligt at vi også fortsætter med at løse den opgave i tilfælde af krig.

Beskyttelse af forbindelseslinjerne over Atlanten og deltagelse i hangarskibsgrupper er strategisk vigtige opgaver, og Danmark har skibene til at løse dem. Fra et sømilitært perspektiv vil det være helt forkert at anvende disse kapable enheder til andre opgaver, som kunne løses af meget mindre skibe. De store kampenheder vil derfor ikke være tilgængelige til at løse andre maritime opgaver, for de kan kun være ét sted ad gangen. Det kan lyde som en banal konstatering, men konsekvenserne er vidtrækkende. Eksempelvis er det ikke meningsfuldt at tale om at fregatterne kan beskytte København mod missiler fra Kaliningrad, for fregatterne vil være optaget andetsteds i den situation hvor det skal bruges (Rasmussen 2017). Det kan til gengæld give god mening at opgradere fregatterne med SM-6 missiler, således at de kan udføre luftforsvar over et større område (Fjord-Larsen 2017).

Hovedopgave 2: Flådeblokade og maritim sikkerhedsoperation i de indre danske farvande og den vestlige Østersø

Den anden store maritime opgave vil være en flådeblokade i de danske stræder og i den vestlige del af Østersøen. En sådan blokade skal tjene til at lukke den russiske Østersøflåde inde og presse den så langt bagud som muligt. Desuden skal det forhindre Nordflåden i at nærme sig de danske stræder ved Skagen, så vi har ubestridt søherredømme til logistiske og andre maritime operationer i dansk farvand. For at gøre flådeblokaden effektiv, må man også odelægge Hvidehavskanalen, der danner en "bagvej" hvor Rusland kan udveksle skibe af og til korvetstørrelse mellem Østersøflåden og Nordflåden.

I praksis vil flådeblokaden ved Danmark og i den vestlige Østersø i vid udstrækning være en luftoperation. Der vil være enormt mange kampfly i dansk område som led i den luftkampagne som skal nedbryde de russiske A2/AD-kapaciteter. Det er således ikke nødvendigvis et problem at Danmark har brugt sine fem store krigsskibe til opgaver i Nordsøen og Atlanterhavet, fordi det understøtter allierede hangarskibsoperationer som sikrer søherredømmet i de indre farvande. Det vil i den forbindelse være fordelagtigt hvis de nye danske F-35 kampfly bliver udstyret med somålsmissiler som eksempelvis det norske *Joint Strike Missile* (JSM), sådan at de også kan bidrage.

Men selvom fly er en væsentlig kilde til flådeblokaden, vil der også foregå skibsbaserede operationer. NATO vil have et behov for et *Recognized Maritime Picture* (RMP), som er forudsætningen for at kunne forberede og gennemføre maritime operationer i Østersøen. Det er i store træk et udtryk for en mere skarp udførelse af farvandsovervågning. Danske skibe skal bidrage til opbygningen af dette RMP i samarbejde med internationale flådestyrker, og det vil formentlig ske under tysk ledelse fra Baltic Maritime Component Command i Rostock (Sprenger 2019). Dertil kommer at Danmark vil have behov for at øge det nationale maritime beredskab som en konsekvens af hybride trusler. Der skal eksempelvis iværksættes særlige tiltag til beskyttelse af kritisk infrastruktur såsom broer og kabler. Endvidere vil der være behov for en ekstra indsats over for det civile samfund som vil være sårbart over for cyberangreb mod systemer som GPS, Automatic Identification System (AIS) og telefonnettet.

Danmark skal således bidrage til en ambitiøs portefølje af maritime sikkerhedsoperationer, og der mangler oplagte kapaciteter til opgaven. Det vil kræve en skibstype med avancerede sensorer og kommunikationsudstyr, herunder datalink. Hvis man skal operere i et miljø hvor allierede kampfly håndhæver en flådeblokade, er det også en god idé at være udstyret med krypterede identifikationssystemer (såkaldt IFF), så man ikke bliver skudt ved en fejl. Et sådant skib bør have en våbenpakke så det kan forsvare sig hvis der alligevel skulle dukke et russisk skib eller fly op, og så det kan gøre fyldest i anti-terrorsammenhæng. Endeligt skal skibet have en pæn udholdenhed, så det kan operere i døgndrift over længere tid og distancer.

DIANA-klassen er helt uegnet til denne type opgaver, og THETIS-klassen kan kun leve op til få af de nødvendige krav. Når de fem store kampenheder som nævnt vil være optaget af opgaver vest for Skagen, er det således meget begrænset hvad Danmark har at bidrage med i de indre danske farvande. Det indikerer et behov for en ny skibsklasse som styrkemæssigt placerer sig under fregatterne og støtteskibene, men som vil være velegnede til højintensitets-MSO.

Hovedopgave 3: Erobring af søherredømmet i den østlige Østersø

Den sidste maritime opgave i en krig mod Rusland i Østersøen vil være en total erobring af søherredømmet. Det vil sige at man fuldstændigt fjerner den maritime trussel og lufttruslen mod NATOs skibe, så vi ubestridt kan benytte havet.

Nogle gange bliver denne opgave beskrevet som en amfibieoperation der skal undsætte de baltiske lande, men denne betragtning er for snæver. Det er ikke givet at NATO vil gennemføre en amfibieoperation, men NATO vil med garanti gerne have friheden til at sejle i hele Østersøen. Man kan eksempelvis forestille sig at NATO skal bruge havet til at projicere magt ind over de baltiske lande, således at man gradvist kan vinde luftherredømmet over land. Det er også muligt at man ønsker at understøtte specialstyrkeoperationer i de baltiske lande, eller at man vil skabe kontrol over (mere eller mindre) civil trafik i området. Endeligt kan der være et humanitært behov for at undsætte flygtninge på havet.

Så selvom en amfibieoperation er en mulighed, er der også andre ting, man kan bruge søherredømmet til. Som Wang (2018) påpeger, vil de russiske overfladeskibe næppe overleve den indledende luftkampagne, og jeg vil tilføje at tyske og eventuelt svenske ubåde også målrettet kan gå efter skibene. Wang mener at det kan være nødvendigt med en massiv anti-ubådskapacitet til at nedbryde den russiske ubådstrussel, men som jeg har vist i denne artikel, så råder Rusland ikke over særligt mange ubåde i Østersøen. I skrivende stund har Østersøflåden kun en enkelt gammel dieselelektrisk ubåd der jævnlige skal snorkle for at lade batterier op. Desuden vil ubåden løbe tør for proviant og have behov for forsyninger. Den

enlige ubåd vil altså være tvunget til at eksponere sig selv med jævne mellemrum, hvorved den bliver sårbar for NATOs luftangreb. Det er derfor usandsynligt at ubådsflåden vil overleve ret meget længere end overfladeskibene.

Den største maritime trussel vil formentlig være miner. Det vil kræve en større minerydningsoperation for Østersøen er sikker at sejle på, og mens den står på, skal der ydes luftforsvar til minerydningsenhederne. Det er en opgave som en fregat er velegnet til. Det er ikke et scenarie hvor fregatterne "kæmper sig vej" til de baltiske lande mens de skyder avancerede russiske missiler ned (Michaelsen 2019). Det er derimod et scenarie hvor en forudgående kampagne har nedkæmpet de russiske A2/AD-kapaciteter, og hvor fregatten skal beskytte en minerydningsstyrke mod enkelte tilbageværende trusler.

Der er således mere tale om en gradvis proces hvor NATO etablerer soherredømme i Østersøen. Det betyder også at NATO i løbet af operationen vil få mere og mere territorium at overvåge, hvilket igen medfører at en lang række opgaver vil kunne henvises til kategorien maritime sikkerhedsoperationer.

Gråzonen mellem fred og krig

Der er ikke nogen skarp overgang mellem fred og krig, men snarere et spektrum hvor tingene bliver mere og mere tilspidsede. Nogle gange kaldes aktiviteter i dette spændingsfelt for hybridkrig. Det er et udtryk for en politisk krig hvor mange forskellige civile og militære midler anvendes for at nå et bestemt mål, uden at det eskaleres til decideret krig. Som Galeotti (2019) har påpeget, er der en række problemer med begrebet hybridkrig. Dels er det tvivlsomt om nogen krig nogensinde er blevet udkæmpet uden hybride midler, og dels er begrebet blevet så rummeligt at det nærmest kan betyde alting. Endeligt er det et definitions-mæssigt problem at både Rusland og Vesten mener at hybridkrig er noget som den anden part udfører. Det er således et dårligt defineret begreb, og jeg finder det mere præcist at tale om at der er en gråzone imellem fred og krig.

Dette gråzonespektrum kan med fordel ansues som variationer af fred, snarere end som mildere grader af krig. Grunden er at Østersøflåden på de forskellige stadier af konflikt stadig kan løse sine normale opgaver. Der vil ske en omprioritering imellem de forskellige fredstidsopgaver, men det er i store træk de samme typer opgaver der bliver løst. En praktisk definition i relation til den russiske Østersøflåde er at så længe de russiske skibe uhindret kan passere ind og ud af Østersøen, så er der tale om fredstid.

Det betyder også at spektret op til krig er temmelig bredt. Man kan forestille sig mange situationer hvor Rusland og NATO kommer ind i et eller andet spændingsforhold, og hvor Rusland ønsker at markere sig. Det behøver selvsagt ikke at være en konflikt der udspringer i Østersøområdet, for at konsekvenserne kan ses her. I gråzonespektret vil Rusland omprioritere inden for porteføljen af fredstidsopgaver. Østersøflåden vil måske reducere det internationale engagement og øge øvelsesaktiviteten for at sende afskrækkende signaler. Desuden kan de antage en endnu mere assertiv attitude i suverænitetsbevarelsen. Det vil afspejle sig i mere aggressive markeringer over for NATOs enheder i området, flere missiltests i internationalt område og flere gennemsejlinger af de danske stræder. Det er også muligt at vi vil se en større udveksling af flådeenheder mellem Ruslands forskellige flåder. Som jeg har beskrevet, vil Ruslands maritime hovedmål i tilfælde af en krig være at afbryde de maritime forbindelseslinjer over Atlanterhavet. Det er derfor mere sandsynligt at de vil føre enheder ud af Østersøen end ind. Det er dog værd at have i baghovedet at vi ved udbruddet af en krig kan have en anderledes russisk flådestruktur end i fredstid.

Rusland kan supplere Østersøflådens aktiviteter med cyberangreb, hvilket vil sætte det danske beredskab under pres. Et angreb på GPS-systemet vil eksempelvis skabe enorme problemer for det civile samfund, og den maritime dimension inkluderer at mange handelsskibe i dag er afhængige af GPS for at kunne navigere. Det danske maritime beredskab er ikke indrettet med en skelnen mellem militære og civile opgaver, og det vil således være de samme militære skibe som skal overvåge de russiske enheder og yde støtte til den civile skibsfart. Et angreb mod GPS-systemet vil også have den effekt at AIS heller ikke virker, hvorfor det samlede overblik over trafiksituationen i de danske farvande bliver markant forringet. I værste fald risikerer vi en periode med kaotiske tilstande fordi nogle handelsskibe ikke formår at navigere sikkert uden brug af GPS og AIS. Det kan betyde at vi vil se grundstødninger og kollisioner, samtidig med at overbliksbilledet er forringet, og der foregår russiske maritime operationer i de danske stræder.

Et angreb mod GPS-systemet er blot én mulighed for at sætte det danske beredskab under pres. Man kan også angribe kommunikationssystemer, kontrolsystemer osv. Det er bestemt realistisk at Rusland vil tage sådanne midler i brug i en spændingssituation i gråzonen mellem krig og fred, og på grund af attribution-problemet i cyberspace kan de gøre det ganske risikofrit (Applegate 2012: 187). Som en konsekvens kan kun de mest robuste militære kommunikationssystemer betragtes som pålidelige. Danmark bør i det maritime beredskab have skibe som råder over sådanne kommunikationsmidler.

På et eller andet tidspunkt i spændingsfeltet mellem krig og fred vil farvandsovervågningen skulle overgå til at foregå inden for rammen af en flådestyrke, snarere end i en national dansk søjle. Efterhånden som den politiske situation tilspidses, vil NATO begynde at forberede sig konkret på at situationen kan udvikle sig til en krig. Det betyder at man vil aktivere de kommandostrukturer som kan agere i en krig, og at man flytter skibene derhen hvor de vil være mest nyttige i tilfælde af et krigsudbrud.

Det vil betyde at de danske farvandsovervågningskibe skal bidrage direkte til et RMP, og at de derfor skal kunne udveksle spordata i henhold til NATOs standarder. Danmark har ikke nogen skibe der er velegnede til at løse denne opgave. DIANA-klassen kan ikke gøre det, fordi den mangler relevante systemer, og de store krigsskibe er uegnede fordi de på dette tidspunkt i en konflikt bør være tilknyttet andre maritime grupper i Nordsøen og Atlanterhavet, hvor de kan udnytte deres potentiale. Danmark mangler altså i denne situation mindre krigsskibe som kan varetage maritime sikkerhedsoperationer i indre danske farvande i spændingsfeltet mellem krig og fred.

Anbefalinger for Danmark

Diskussionen om den russiske Østersøflådes implikationer for Danmark i henholdsvis fredstid, krigstid og i gråzonen mellem fred og krig fører frem til en række anbefalinger for Danmarks forsvar. I dette afsnit vil jeg kort opsummere disse anbefalinger i et samlet overblik.

Korvetter til Søværnet

Et mellemstørrelseskrigsskib til løsning af maritime sikkerhedsoperationer er den mest iøjnefaldende mangel. Behovet for et sådant skib går igen i alle scenarier for henholdsvis fred, krig og gråzonen derimellem.

Grundlæggende handler det om at frigøre de fem store krigsskibe fra opgaver som mindre kapable skibe kan løse. Der er en række meget væsentlige opgaver som Danmark er nødt til at prioritere, og hvor det er uhensigtsmæssigt at binde en fregat eller et støtteskib. I fredstid drejer det sig om at vise rutinemæssig tilstedeværelse i den østlige Østersø, overvære de russiske flådeøvelser og aflaste DIANA-klassen i det hjemlige beredskab. I et bredere perspektiv er det også nødvendigt at sikre at de store skibe får nok træningstid og mulighed for at løse relevante opgaver som højner deres faglige niveau. Derfor bør Danmark have enheder som kan løse internationale opgaver i maritime sikkerhedsoperationer i stedet for fregatter og støtteskibe. I krigstid handler det om at deltage i maritime sikkerhedsoperationer i de indre danske farvande og Østersøen, mens vores større krigsskibe løser opgaver i forhold til Ruslands Nordflåde i Atlanterhavet og Nordsøen. I gråzonen mellem krig og fred har Danmark behov for et skib der er robust over for cyberangreb, og som kan bidrage til maritime sikkerhedsoperationer i Østersøen og de indre danske farvande.

Et godt bud på et sådant skib er noget i stil med de nye finske korvetter af Pohjanmaa-klassen eller den tyske Braunschweig-klasse.

Flere SM-2 missiler til fregatterne

Danmark bør investere i flere end de planlagte 46 SM-2 missiler. Det bør være en ambition at alle skibe kan være indsat samtidig, og at de alle har fyldte missilbrønde. Det vil kræve 96 missiler. Dertil kommer at Danmark bør budgettere med afskydning af et missil om året til øvelsesbrug, da det vil bidrage til NATOs afskrækkelsesprofil.

SM-6 missiler til fregatterne

Det vil styrke fregatternes evne til at udøve områdeluftforsvar hvis Danmark investerer i SM-6 missiler. Den længere rækkevidde på disse missiler vil betyde at Danmark kan yde et bedre bidrag til eksempelvis beskyttelse af hangarskibsoperationer der skal sikre luftoverlegenhed i Østersøen.

Anti-skibsmissiler på F-35

Det anbefales at indkøbe anti-skibsmissiler til de danske F-35 kampfly. Det vil give Danmark evnen til at deltage i maritime luftoperationer. Det kan være en fordel at købe et kombineret anti-skibsmissil og strikemissil som eksempelvis JSM (Tørrispluss 2018: 23–24). Derved får Danmark også evnen til på stor afstand at ramme landbaserede russiske missilbatterier som udgør en A2/AD trussel.

Mere robust maritimt beredskab til konfliktspektret under krig

Danmark bør øge fokus på evnen til at løse maritime opgaver i gråzonen mellem fred og krig. Det inkluderer en målrettet træningsindsats mod at kunne løse farvandsovervågningsopgaven inden for rammen af en international flådestyrke, snarere end med nationale procedurer. Derudover kræver det en investering i

kommunikations- og kontrolsystemer som er robuste over for cyberangreb og forstyrrelser af elektroniske systemer såsom GPS og AIS.

Konklusion

Jeg har i denne artikel vist at Østersøflåden er forholdsvis svag. Det er den af Ruslands flåder som har færrest skibe, og de er typisk af de mindre klasser. Østersøflåden har nyere skibe end de andre flåder, men der er stadig en stor materielarv fra sovjettiden.

Østersøflåden er primært indrettet med henblik på at løse opgaver i fredstid og i spændingsfeltet under decideret krig. Den har ikke tilstrækkelig styrke til at møde NATO i krig, og derfor vil den i krigstid indtage en defensiv rolle hvor skibene holder sig tæt ved land under beskyttelse af landbaseret luftværn og egne luftstyrker.

For Danmark giver Østersøflåden forskellige udfordringer i henholdsvis fredstid, krigstid og gråzonen under krig. I fredstid skal Danmark følge flådens operationer og bidrage til militær afskrækkelse ved at vise parathed og styrke. I krigstid vil Danmark skulle balancere sin maritime indsats mellem traditionelle kampopgaver i Atlanterhavet og Nordsøen og maritime sikkerhedsoperationer i de indre danske farvande og Østersøen. I spændingsfeltet mellem fred og krig skal Danmark over en længere periode kunne gennemføre maritime sikkerhedsoperationer i de indre danske farvande og i Østersøen inden for rammen af en international flådestyrke.

For at kunne løse disse opgaver mangler Danmark større militære skibe som er optimerede til løsning af maritime sikkerhedsoperationer i den høje ende af intensitetsskalaen. En skibsklasse af store korvetter vil være velegnet til sådanne opgaver. Disse korvetter skal frigøre fregatterne og støtteskibene fra maritime sikkerhedsoperationer, så de i stedet kan koncentrere sig om mere krævende opgaver hvor kapaciteterne til områdeluftforsvar og anti-ubådsoperationer bringes i spil.

Derudover anbefales det at Danmark indkøber flere SM-2 missiler, opgraderer fregatterne til SM-6 missiler, køber anti-skibsmissiler til de nye F-35 kampfly og generelt opbygger et mere robust maritimt beredskab til at håndtere russiske operationer i den grå zone mellem fred og krig.

Competing Interests

The author has no competing interests to declare.

Litteraturliste

- Allport, R.** (2018). *Fire and Ice – A New Maritime Strategy for NATO's Northern Flank*. Hentet fra <http://www.hscentre.org/wp-content/uploads/2018/11/Fire-and-Ice-A-New-Maritime-Strategy-for-NATOs-Northern-Flank.pdf>
- Applegate, S. D.** (2012). *The Principle of Maneuver in Cyber Operations*. 13. Tallinn: NATO CCD COE Publications.
- Birnbaum, M.** (2018, 4. april). Russia tests missiles in the Baltic Sea, a day after Baltic leaders met with Trump. *Washington Post*. Hentet fra https://www.washingtonpost.com/world/europe/russia-tests-missiles-in-the-baltic-sea-a-day-after-baltic-leaders-met-with-trump/2018/04/04/0a35e222-380d-11e8-af3c-2123715f78df_story.html
- bmpd.** (2018, 15. januar). Korvety Baltijskogo flota vernulis is dalnego pokhoda [Korvetter fra Østersøflåden returnerer fra lang deployering] [Blogindlæg]. Hentet fra <https://bmpd.livejournal.com/3050366.html>
- Dalsjö, R., Berglund, C., & Jonsson, M.** (2019). *Bursting the Bubble. Russian A2/AD in the Baltic Sea Region: Capabilities, Countermeasures, and Implications* (Rapport nr. FOI-R--4651--SE; s. 114). Hentet fra <https://www.foi.se/rapportsammanfattning?reportNo=FOI-R--4651--SE>
- Defense Security Cooperation Agency.** (2018, 31. juli). Denmark – SM-2 Block IIIA Standard Missiles. (Rapport nr. 18-30). Hentet 25. februar 2019, fra <https://www.dsca.mil/major-arms-sales/denmark-sm-2-block-iiia-standard-missiles>
- Fjord-Larsen, C.** (2017, 8. februar). Missiler til Sovænet. *Krigsvidenskab.dk*. Hentet fra <https://www.krigsvidenskab.dk/missiler-til-soevaernet>
- Flot.com.** (2018a, 18. april). BDK "Minsk" vosvrasjtajetsja is Sredisemnomorja v Baltijsk [BDK "Minsk" returnerer fra Middelhavet til Baltijsk]. *Tsentralnyj Vojenno-Morskoj Portal*. Hentet fra <http://flot.com/2018/%CF%EE%F5%EE%E48/>
- Flot.com.** (2018b, 25. april). Propavsijj vertolet Ka-29 nasjol novejsijj tralsjtjik "Aleksandr Obukhov" [Savnet Ka-29 fundet af den nye minejager "Alexander Obukhov"]. *Tsentral'nyy Vojenno-Morskoy Portal*. Hentet fra <http://flot.com/2018/%CF%F0%EE%E8%F1%F8%E5%F1%F2%E2%E8%FF60/>

- Flot.com.** (2018c, 29. oktober). Storosjevoj korabl "Jaroslav Mudry" vernulsja v Baltijsk posle polugodovogo pokhoda [Fregatten "Jaroslav Mudry" returnerer til Baltijsk efter seks måneders deployering]. *Tsentralnyj Vojenno-Morskoj Portal*. Hentet fra <http://flot.com/2018/%C1%E0%EB%F2%E8%E9%F1%EA%E8%E9%D4%EB%EE%F226/>. DOI: <https://doi.org/10.1097/EDE.0000000000000759>
- Flot.com.** (2018d, 7. november). Baltijskij flot lisjilsja podlodki [Østersøflåden mister en ubåd]. *Tsentralnyj Vojenno-Morskoj Portal*. Hentet fra <http://flot.com/2018/%C1%E0%EB%F2%E8%E9%F1%EA%E8%E9%D4%EB%EE%F227/>
- Flot.com.** (2018e, 14. november). Korvety "Stoikiy" i "Soobrazitelny" saversjili pokhod v Atlantiku [Korvetterne "Stoikiy" og "Soobrazitelnyy" afslutter sejlads i Atlanderhavet]. *Tsentralnyj Vojenno-Morskoj Portal*. Hentet fra <http://flot.com/2018/%C1%E0%EB%F2%E8%E9%F1%EA%E8%E9%D4%EB%EE%F229/>
- Forligskredsen.** (2018, 28. januar). *Aftale på Forsvarsområdet 2018–2023*. Hentet fra <http://www.fmn.dk/temaer/forsvarsforlig/Documents/Forsvarsforlig-2018-2023.pdf>
- Freedberg, S. J.** (2015, 25. marts). Minefields At Sea: From The Tsars To Putin. Hentet fra <https://breakingdefense.com/2015/03/shutting-down-the-sea-russia-china-iran-and-the-hidden-danger-of-sea-mines/>
- Galeotti, M.** (2019). *Russian Political War: Moving Beyond the Hybrid* (First edition). London: Routledge/Taylor & Francis Group. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429443442>
- Gorenburg, D.** (2017, 26. juli). Russia's New and Unrealistic Naval Doctrine [Kommentar]. Hentet fra <https://warontherocks.com/2017/07/russias-new-and-unrealistic-naval-doctrine/>
- Hicks, K. H., Metrick, A., Samp, L. S., & Weinberger, K.** (2016). *Undersea warfare in Northern Europe*. Hentet fra <https://www.csis.org/analysis/undersea-warfare-northern-europe>
- International Institute for Strategic Studies.** (2018). Chapter Five: Russia and Eurasia. *The Military Balance*, 118(1), 169–218. DOI: <https://doi.org/10.1080/04597222.2018.1416981>
- Jane's.** (2019). Russian Federation – Navy. Hentet fra <https://janes.ihs.com/Janes/Display/jwna0127-cis>
- Lange, H., Combes, B., Jermalavičius, T., & Lawrence, T.** (2019). *To the Seas Again: Maritime Defence and Deterrence in the Baltic Region*. [Tænketank]. Hentet fra <https://icds.ee/to-the-seas-again-maritime-defence-and-deterrence-in-the-baltic-region/>. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429289347-3>
- Michaelsen, H. P.** (2019, 13. februar). Sådan kan Forsvaret med fordel anvende de nye 1,5 mia. kr. i 2023. [Blogindlæg] Hentet fra <https://olfi.dk/2019/02/13/saadan-kan-forsvaret-med-fordel-anvende-de-nye-15-mia-kr-i-2023/>
- Mikkelsen, M. S., & Trautner, J.** (2016, 17. januar). Skitse til et troværdigt forsvar. *Berlingske*. Hentet fra <https://www.berlingske.dk/content/item/106563>
- Nielsen, A. P.** (2017, 29. juni). Militarisering af Soværnets opgaver svækker det civile beredskab til søs. [Blogindlæg] Hentet fra <https://olfi.dk/2017/06/29/militarisering-soevaernets-opgaver-svaekker-civile-beredskab-soes/>
- Nielsen, A. P.** (2018a, 1. januar). How would a war between Russia and the West play out? [Blogindlæg] Hentet fra <https://romeosquared.eu/2018/01/01/the-military-scenario/>
- Nielsen, A. P.** (2018b, 31. august). Russia reinforces Baltic Fleet with submarine "Alrosa". [Blogindlæg] Hentet fra <https://romeosquared.eu/2018/08/31/submarine-alrosa-reinforces-russian-baltic-fleet/>
- Nielsen, A. P.** (2018c, 3. oktober). Russia's new Karakurt-class corvette is an aggressive little warship. [Blogindlæg] Hentet fra <https://romeosquared.eu/2018/10/03/a-look-at-russias-new-karakurt-class-corvette/>
- Nielsen, A. P.** (2019a, 8. februar). Russia has found money to repair the flagship of the Baltic Fleet. [Blogindlæg] Hentet fra <https://romeosquared.eu/2019/02/08/russia-has-found-money-to-repair-the-flagship-of-the-baltic-fleet/>
- Nielsen, A. P.** (2019b, september). *Russia's A2/AD strategy is a myth*. Paper præsenteret ved MAST Northern Coasts 2019 konferencen, København, Danmark. Hentet fra <https://romeosquared.eu/2019/09/09/russias-a2-ad-strategy-is-a-myth/>
- Oder, T.** (2018, 4. januar). *The Dimensions of Russian Sea Denial in the Baltic Sea*. [Tænketank]. Hentet fra <http://cimsec.org/dimensions-russian-sea-denial-baltic-sea/35157>
- Ramm, A., & Stepovoj, B.** (2018, 14. august). Almas v Finskom salive: bessjumnaja submarina usilit Baltijskij flot [Diamant i Den Finske Bugt: Lydløs ubåd forstærker Østersøflåden]. *Izvestia*. Hentet fra: <https://iz.ru/773751/aleksei-ramm-bogdan-stepovoi/almaz-v-finskom-zalive>
- Rasmussen, P. E.** (2017, 14. april). Hjort: "Vi skal kunne beskytte os mod missiler fra Kaliningrad". *OLFI*. Hentet fra <https://olfi.dk/2017/04/14/hjort-vi-skal-kunne-beskytte-os-missiler-kaliningrad/>

- Ritzau.** (2018, 12. september). Efterretningstjeneste: Russere simulerede angreb på dansk krigsskib. *DR*. Hentet fra <https://www.dr.dk/nyheder/politik/efterretningstjeneste-russere-simulerede-angreb-pa-dansk-krigsskib>
- russiandefpolicy.blog.** (2017, 18. november). What Does Modern Mean? [Blogindlæg]. Hentet fra <https://russiandefpolicy.blog/2017/11/18/what-does-modern-mean/>
- RussianShips.info.** (2019, 1. februar). Aktualnyj korabelnyj sostav VMF Rossii 2019 [Aktuel skibsfordeling i det russiske søværn 2019]. Hentet fra <http://russianships.info/today/>
- Simon, L.** (2017, 4. januar). Demystifying the A2/AD Buzz. [Kommentar] Hentet fra <https://warontherocks.com/2017/01/demystifying-the-a2ad-buzz/>
- Sprenger, S.** (2019, 23 januar). German Navy returns to treating the Baltic Sea as a potential theater of war. *Defence News*. Hentet fra <https://www.defensenews.com/global/europe/2019/01/23/german-navy-returns-to-treating-the-baltic-sea-as-a-potential-theater-of-war/>
- Sputnik.** (2018, 14. april). Rossija snova planirujet raketnyje utjeniya u beregov Latvii [Rusland planlægger igen missiløvelser ud for Letlands kyst]. *Sputnik*. Hentet fra <https://lv.sputniknews.ru/Latvia/20180414/7988647/rakety-uchenija-more-puski-manevry-latvia-russia.html>
- Staub, J., & Mathiasen, J. W.** (2018). Russisk strategisk kultur under Putin. I *Kreml i krig: Ruslands brug af militær magt* (s. 67–102). København: DJØF/Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Stöhs, J.** (2018). *The decline of European naval forces: Challenges to sea power in an age of fiscal austerity and political uncertainty*. Annapolis, Maryland: Naval Institute Press.
- TASS.** (2019, 7. februar). Russia may develop land-based Kalibr cruise missile by end of year – source. *TASS*. Hentet fra <http://tass.com/defense/1043620>
- The Local.** (2017, 24. jul). No island as important as Gotland, says US military chief. *The Local*. Hentet fra <https://www.thelocal.se/20170724/no-island-as-important-as-gotland-says-us-military-chief-benhodges-europe-nato-russia-sweden>
- Till, G.** (2018). *Seapower: A guide for the twenty-first century* (Fourth edition). London: Routledge Taylor & Francis Group. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315621210>
- Tørrisplass, O. M.** (2018). Deterrence and Crisis Stability – The F-35 and Joint Strike Missile's Effect on the Norwegian Security Policy Toward Russia. *Scandinavian Journal of Military Studies*, 1(1), 19–32. DOI: <https://doi.org/10.31374/sjms.10>
- UAWIRE.** (2019, 12. februar). Expert: Poland foiled Russia's plans in Baltic Sea. *UAWIRE*. Hentet fra <https://www.uawire.org/poland-foils-russia-s-plans-in-baltic-sea>
- Voennoe Obozrenie.** (2018, 8. november). Podlodka projekta 877 "Alrosa" pokinet Tjernomorskij flot posle remonta [Kilo-klasse ubåden "Alrosa" forlader Sortehavsflåden efter reparation]. *Voyennoye obozreniye*. Hentet fra <https://topwar.ru/149488-podlodka-proekta-877-alrosa-pokinet-chernomorskij-flot-posle-remonta.html>
- Wang, N.** (2018, 29. januar). Danmarks strategiske udfordringer i Østersøen – et sømilitært perspektiv. *Krigsvidenskab.dk*. Hentet fra <https://www.krigsvidenskab.dk/danmarks-strategiske-udfordringer-i-oestersoeen-et-soemilitaert-perspektiv>
- Westerlund, F.** (2017, maj). *Russia's Military Strategy and Force Structure in Kaliningrad*. (Briefing nr. 40) Hentet fra https://www.foi.se/download/18.7fd35d7f166c56ebe0bbfe7/1542369070079/RUFS-40_Military-strategy-and-force-structure-in-Kaliningrad_FOI-Memo-6060.pdf

How to cite this article: Nielsen, A. P. (2019). Sømiliter vurdering af Ruslands Østersøflåde og de militære implikationer for Danmark. *Scandinavian Journal of Military Studies*, 2(1), pp. 148–164. DOI: <https://doi.org/10.31374/sjms.27>

Submitted: 11 March 2019

Accepted: 02 August 2019

Published: 10 October 2019

Copyright: © 2019 The Author(s). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC-BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited. See <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Scandinavian Journal of Military Studies is a peer-reviewed open access journal published by Scandinavian Military Studies.

OPEN ACCESS